

Mestres de pel·lícula

Fitxa de la pel·lícula "El nen de la bicicleta" adreçada als mestres

Fitxa tècnica

Títol original: *Le gamin au vélo.*

Durada: 1h i 24 minuts

País i any de producció: Bèlgica, 2011.

Direcció: Jean-Pierre i Luc Dardenne.

Interpretació: Cécile de France, Thomas Doret, Jérémie Renier, Fabrizio Rongione, Egon di Mateo.

De què va la pel·lícula?: en Cyril viu temporalment en un centre d'acollida. No sap on és el seu pare. Desemparat, però tenaç, el busca sigui com sigui. Perquè en el fons el que necessita trobar és l'afecte que li falta. El seu món està trencat. Li costa expressar les emocions, tot el rebombori que viu per dins provoca que es bloquegi, que li costi riure i plorar. La violència i les ganes de fugir, de córrer, d'allunyar-se, s'acaben convertint en una necessitat. Però coneixerà la Samantha, una perruquera que l'acollirà els caps de setmana i que s'anirà convertint en una llum d'esperança. En la possibilitat d'apropar-se a la realitat de què fugia. Cyril, amb la seva bicicleta, pedaleja entre la vulnerabilitat dels petits i dels grans..

El convidat: Jaume Cela és mestre i escriptor. Va ser director de l'Escola Bellaterra i ha tingut un paper rellevant a l'Associació de Mestres Rosa Sensat. L'any 2008 va rebre la Creu de Sant Jordi. Ha escrit llibres com *Tu m'aprens. Memòria i oblit d'un aprenent de mestre* (2011), *Quadern de dilluns* (2013) i *Apunts d'un aprenent de mestre greument jubilat* (2015).

Continguts que es treballen

Aquesta fitxa ha estat creada per l'equip de Catorze amb la voluntat d'estimular entre els mestres un debat ric, engrescador i obert que ens ajudi a educar millor. Els continguts principals que treballarem a través de la pel·lícula *El nen de la bicicleta*, així com de les reflexions i interpretacions recollides durant la sessió del cicle *Mestres de pel·lícula*, són:

- L'ètica.
- La resiliència.
- La perseverança.
- La diferència entre les bones pràctiques i el discurs.
- La diferència entre vigilar i confiar.
- L'educació es basa en establir relacions i en estimar.
- La diferència entre ser i ser-hi.
- La importància del treball en equip.
- La importància de fer una escolta atenta, que vagi més enllà de les paraules.
- Com, davant d'una situació delicada, podem fer-nos costat i ajudar-los a entendre què passa.
- Quina és la responsabilitat dels educadors.
- Entendre la complexitat i les motxilles emocionals que sovint carreguen les persones.

Abans de veure la pel·lícula, què en penses, d'això?

Et suggerim una sèrie de preguntes per estimular el debat previ al visionat de la pel·lícula:

Per què has escollit aquest ofici?

Què faries si apareix un nen embalat i se't llança als braços?

Fins a quin punt creus que un mestre és responsable de la vida dels alumnes?

L'educació es basa en l'acció o en la paraula? Per què?

Com pot ajudar un mestre els nens que carreguen una motxilla emocional i passen desapercebuts a l'aula?

Quin és el risc que un nen no rebi l'amor que necessita?

Què pot fer un mestre perquè els alumnes confiïn en ell?

En la societat actual, creus que tenim en compte què suposa que hi hagi nens que creixin amb traumes?

Com podem ajudar-los?

Quina és la responsabilitat d'un educador social?

Què és allò essencial que necessiten els alumnes?

I després?

Et suggerim una sèrie de preguntes per estimular el debat posterior al visionat de la pel·lícula:

Què t'agrada de la Samantha i què no?

Per què la Samantha actua com actua? Per què es fa responsable, des d'un primer moment, d'en Cyril sense conèixer-lo de res?

Per què creus que en Cyril sempre fuig del centre i en canvi acaba tornant amb la Samantha?

Quina diferència hi ha entre confiar i vigilar?

Quin creus que és el personatge que sap escoltar millor. Per què?

Quan en Cyril està atabalat, com creus que el podrien ajudar les persones del seu voltant?

Què simbolitza per a en Cyril la bicicleta?

Compara les tres formes d'estimar que mostren el pare d'en Cyril, la Samantha i el pare d'en Martin (el noi adolescent).

En Cyril no pot assumir a l'acte que el pare no el vol. Què necessita per pair-ho?

En Cyril està bloquejat emocionalment. Com podria ajudar-lo un mestre?

Si un nen no es vol obrir de cap manera, com s'hauria d'actuar, pensant des de la globalitat del centre?

Quins mecanismes es podrien establir des del claustre?

En aquest cas, quina seria la funció dels serveis socials?

Actualment els nens que tenen una situació semblant a en Cyril reben l'acolliment i la protecció necessària?

En Cyril necessita saber on és el seu pare, però el centre li tapa els ulls a la veritat. Creus que en aquesta situació se li hauria d'ocultar la realitat?

Què en penses de la forma amb què el pare de l'adolescent resol el conflicte amb en Cyril?

La Samantha no alligona en Cyril, és una dona de fets. Com creus que els mestres hauríem d'ensenyar més: a través de la paraula o dels fets?

La Samantha té intuïció i s'avança a les situacions. Com creus que els mestres podem estar més atents al que passa als nens?

La Samantha seria una bona mestra? Per què?

Què pot aprendre la Samantha d'en Cyril?

Deu interpretacions d'escenes

T'oferim una selecció de deu interpretacions que van sorgir durant el debat a través de la participació del públic, de Jaume Cela i de Carles Capdevila i que conviden a reflexionar, a suggerir noves idees i a enriquir un possible debat.

1. Fent referència a l'escena en què en Cyril es llança als braços de la Samantha, sense conèixer-la. “Per una banda, com pot ser que una persona es faci càrrec incondicionalment tot d'una d'algú que no coneix? Per altra banda, el que demanen els nens als pares, als mestres o a qui vulgui exercir la funció educadora es resumeix en una pregunta: m'ajudes? És això el que està demanant en Cyril.”

2. Fent referència al fet que el pare d'en Cyril no vol dir-li que no el vol veure més, i demana a la Samantha que li ho expliqui ella. Finalment ho fa el pare. “Som responsables dels nostres actes? Cal ser conscients de les conseqüències que pot tenir allò que diem.”

3. Fent referència a l'escena en què la Samantha i en Cyril tornen en cotxe, després que el pare abdiqués de les seves responsabilitats. “Apareix el tema de les distàncies. La Samantha va conduint. El nen està enfadat. L'intenta tocar, però ell la rebutja. Ell s'autolesiona. Ella para el cotxe, l'abraça fort i va disminuint la intensitat. El nen té l'evidència clara que el pare no el vol, i necessita un espai per poder asseure-sen-se.”

4. Fent referència a l'escena en què en Wes (el noi que fa de camell) capta en Cyril donant-li afecte, i un sentit a la seva vida. “Pot ser una metàfora sobre l'origen de la violència, generada per la manca d'amor. I com la violència sempre porta més violència.”

5. Fent referència a l'escena en què en Mourad convida en Cyril al cinema, i ell diu que no vol anar-hi. “La Samantha, d'alguna manera, li dóna l'opció d'equivocar-se.”

6. Fent referència a l'escena en què en Cyril agrdeix la Samantha. “En realitat no és un atac contra ella, sinó que està manifestant un neguit. Cal que estem atents als nens, per saber llegir el motiu pel qual actuen com actuen. Perquè és possible que reaccionin així perquè no saben com treure el que porten dins.”

7. Fent referència a l'escena en què la Samantha veu que no se'n surt i en Cyril s'escapa. Es posa a plorar i truca al centre. “Moltes vegades com a mestre pots veure que no has arribat on voldries. Per això és important treballar amb els altres mestres i amb les famílies i buscar noves maneres d'entendre què està passant. Més enllà d'això, d'alguna manera la Samantha truca i ho explica perquè és conscient que en Cyril ha d'afrontar les conseqüències del que ha fet.”

8. Fent referència al fet que el pare d'en Martin (el noi adolescent), després que en Cyril els agredís, exigeix justícia i obté els diners i el perdó. Però permet que el fill no accepti les disculpes, que es prengui la justícia per la seva mà i que s'escapi de les responsabilitats: “direm que ha estat ell, amagarem la pedra.” “És una mediació falsa, com que la víctima no accepta les disculpes, es veu legitimat a fer mal. Mostra la doble moral de la societat.”

9. Fent referència al simbolisme que agafa la bicicleta per a en Cyril. “Durant bona part de la pel·lícula en Cyril s'aferra molt a la bicicleta. L'utilitza per fugir, si li prenen, lluita fins al final per recuperar-la, perquè és tot el que té. En canvi, al final de la pel·lícula mostra com pedaleja tranquil·lament al costat de la Samantha i fins i tot s'intercanvien la bicicleta. Simbolitza la pau que a poc a poc ha anat trobant.”

10. Fent referència a l'escena en què després de caure de l'arbre i desmaiar-se, en Cyril s'aixeca i se'n va tranquil·lament cap a casa. “Si pots estimar i ser estimat, per què has de preferir pegar? És una forma de dir: la violència ja no m'interessa. Ara ja tinc algú que m'estimi.”

Deu reflexions interessants

T'oferim una selecció de deu reflexions que van sorgir durant el debat a través de la participació del públic, de Jaume Cela i de Carles Capdevila i que conviden a reflexionar, a suggerir noves idees i a enriquir un possible debat.

1. “En l'educació l'important no és ser, sinó ser-hi. I hauríem de demostrar als alumnes que estem disposats a ajudar-los, sense cap condició.”
2. “Educar és estimar. Les persones venim a aquest món a estimar i a ser estimats. L'educació en el sentit de la formació no ho garanteix tot, en canvi, l'estimació, sí.”

3. “Tots els nens tenen una motxilla emocional molt plena i a dins de l’aula, amb respecte, hauríem de procurar que tothom estigués a gust. Cal que tot l’equip docent tingui una mirada cap a la globalitat del nen.”
4. “Al nen no se li pot ocultar la realitat.”
5. “Som responsables de la vida dels nostres alumnes.”
6. “Un problema que tinguin els meus alumnes també serà un problema meu. Encara que no hi pugui fer res.”
7. “A les escoles hi ha molts Cyrils amb dificultats econòmiques i socials que ens demanen: dóna’ns la mà, mestre, perquè no tenim res més.”
8. “Un mestre que no creu en el seu alumne es converteix en el primer impediment perquè l’alumne progressi. Com a mestres hem de pensar que som part del problema i de la solució.”
9. “Necessitem una societat en què una persona que tingui traumes se’n pugui sortir. Per això és important la resiliència. Un nen traumatitzat per sortir-se’n necessita tres coses: un vincle emocional (algú que l’estimi, en aquest cas, la Samantha), un relat (saber el perquè del que està vivint: per què el seu pare l’ha abandonat? Per què s’ha venut la bicicleta?) i un relat social (una societat que l’aculli).”
10. “Una cosa és escoltar i l’altra saber què hi ha darrere de les paraules.”